

Uznání vyslovuje na přihlášku pěstitelův

a) pokud jde o osivo a sádě, uznávací komise a to v uznávacím listu a platí jen pro sklizeň, pro niž bylo uznávací řízení provedeno;

b) pokud jde o původnost odrůdy, min. zemědělství v dekretu a to k návrhu uznávací komise a uděluje se s platností od 1. srpna toho roku, v němž bylo uznání uděleno, až na dobu 3 let;

c) pokud jde o odrůdy po nekolikaletých pokusech zvláště osvědčené, min. zemědělství k návrhu ústřední uznávací komise.

Udělení oprávnění vyhláší se ve Věstníku min. zemědělství.

Zásady, podle nichž se má provádět toto uznávání, byly stanoveny v prováděcím nařízení; další podrobnosti ustanovuje a prohlašuje min. zemědělství v úředním listě republiky. Náklady uznávacího řízení hradí žadatel; za tím cílem mohou komise vybírat uznávací poplatek, jehož výši stanoví min. zemědělství k návrhu komise.

III. Za účelem evidence zapisují se uznaná osiva a uznané sádě do soupisu osiv a sádí, jež se vedou u hlavních zájmových zemědělských korporací; původní odrůdy zapisují se u ministerstva zemědělství do knihy původních odrůd, odrůdy zvláště osvědčené do rejstříku osvědčených odrůd. Podrobnosti zápisu upraveny jsou v nařízení. Součástí knihy původních odrůd a rejstříku osvědčených odrůd jest sbírka typických vzorků zrna, klasů, resp. plodů. Všechny tyto pomůcky jsou veřejné. Sbírkou vedou a udržují stanice a ústavy, které ministr zeměd. pověřil prováděním rozborů, v dohodě s hlavními zemědělskými korporacemi.

Uznávací komise jsou zřízeny při hlavních zemědělských korporacích zájmových pro jejich území. Členové jsou po návrhu těchto korporací jmenováni z odborníků ministerstvem zemědělství na 3 leta, členů jest nejméně 8 a tolikéž náhradníků. Ústřední uznávací komise jest zřízena při min. zemědělství a skládá se ze zástupců min. zemědělství, obchodu, zásobování a ze členů uznávacích komisí, jež jmenuje min. zemědělství; každá komise navrhuje 3 členy na dobu 3 let; z navržených členů má býti jeden vzat ze šlechtitelů a jeden ze zástupců kontroly. Ústřední uznávací komise jest orgánem poradním.

IV. Z uznání vzházejí tato práva:

1. Pěstitelé a šlechtitelé mají právo (a při dopravě drahou a lodí i povinnost) vésti povolené označení, uváděti je do obchodu, ale jen s těmi údaji, které tvoří obsah provedeného zápisu (další majitelé osiv a sádí potřebují k obchodu svolení uznávací komise) a musí vésti záznamy o prodeji.

2. Šlechtitelé mohou užívati ochranné známky pro osiva a sádě a to podle zákona o ochranných známkách č. 19/1890 ř. z. s doplňky. Právo to zaniká, zanikne-li oprávnění označovati odrůdu za původní, ale zápis trvá ještě 6 měsícův potom a známka zanikne, nebude-li do té doby obnovena.

Za účelem kontroly musí odběratelé uznaných osiv a sádí, jakmile obdrží zásilku přes 50 q, vzíti úřední vzorek a zaslati jej ústavu nebo stanici, která rozbor vzorků provedla. Nový rozbor se provádí zadarmo.

V. Provádění zákona jest zabezpečeno trestně. Porušení zákona a nařízení k němu vydaných stíhají se, pokud nespádají pod trestní zákon, jako přestupky politickými úřady vězením do 6 měsíců nebo pokutou od 200 do 20.000 Kč nebo za přitěžujících okolností obojím; současně může býti zboží prohlášeno za propadlé. Stanice a ústavy pověřené prováděním rozboru při uznávání osiv a sádí jsou povinny hlásiti přestupky. Pokuty i zboží propadlé připadají státu a to pro min. zemědělství ku zvelebení výroby rostlinné. Zvláštním trestem jest vyloučení z řízení uznávacího na dobu až 10 let. (§ 16, odst. 4., nař.)

Karel Laštovka.

Rasa.

Pojmem rasa (plemeno) rozumí se zpravidla souhrn biologických resp. antropologických zvláštností diferencujících příslušníky lidského rodu v přirozené druhy. Za tyto zvláštnosti pokládá se barva pleti, tvar lebky, povaha vlasů a pod. Termin rasa přenáší se pak též na skupinu jednotlivců těmito znaky spřízněných a dle toho dělí se lidstvo v rasy: bílou, žlutou, černou atd. (Blumenbach); dlouho a krátkolebečné (Retzius); vlnovlasé a rovnovlasé (Geoffroy Saint-Hilaire, Huxley, Haeckel) a pod. — Rasy považují se někdy za jakési původní druhy, v něž se lidstvo rozpadalo. Dnes se však nahlíží, že čistých ras v tomto slova smyslu již není, ježto stálým prolínáním a mísením pozbyly své původní

čistoty, tak že se rozdrobily a transformovaly v nové pospolitosti — národy. Není proto exaktní, jestli pojem rasa se stotožňuje, jak se někdy činí, s pojmem národ resp. skupinou národů sobě blízkých. Rasa jest produkt čistě přirozený, národ produkt kultury a dějin. Z toho důvodu členové téhož národa mohou vykazovati prvky rasově různé (na př. Maďaři, Rusové).

Učení o rasách bylo často sfruktifikováno v politických a právněfilosofických teoriích, dokonce i v politické praxi. Tak (zejm. vlivem rasové teorie Gobineauovy) konstruována protiva ras vyšších a nižších, a z toho vyzovován nárok prvých na kulturní a politický primát, jímž pak bývala odůvodňována jejich expansivní a imperialistická politika. Tímto názorem podložen byl i předválečný německý imperialismus. Dnes princip „rasové čistoty“ tvoří někdy východisko politického programu nacionalistických stran, jako je tomu u německé strany nár. soc. Program této strany žádá systematické pěstění rasy v tom smyslu, aby v německém člověku byly zesíleny veškeré ušlechtilé prvky jeho rasy a eliminovány živly ras cizích. Následkem toho plná občanská práva dává jen příslušníkům německé krve.

Do právní filosofie zasahuje učení o rasách zejména ethnologickou teorií Gumpłowiczovou. Dle G. dějiny jsou v podstatě určovány pohybem ras, kterého produktem je tudíž i stát. Původ státu, jehož jednu složku tvoří vrstva vládnoucích, druhou vrstva ovládaných, dlužno hledati v střetnutí se ras: rasa, která z tohoto střetu vyšla jako vítěz, reprezentuje třídu vládnoucí, rasa podmaněná vrstvu ovládanou. Nerovnost, která tím vzniká, je sankcionována právním řádem, který je tudíž dán v zájmu vrstvy vládnoucí a k podrobení ovládané. Tato teorie byla propracována a v různých podobách vzdělávána sociology (Ratzenhofer), politiky i právníky (Vaccaro).

Po světové válce vlivem sebeurčovacího principu dostalo se rasám ochrany právem mezinárodním, a důsledkem toho pak i právem státním, v rámci ochrany menšin. Mírovými smlouvami vyšly ze světové války převzaly povinnost k ochraně ras státy poražené (vyjma Německa); řada dalších států a sice Polsko, Československo, Rumunsko, Jugoslávie a Řecko, vzala na sebe též závazek t. zv. menšinovými smlouvami uzavřenými s čelnými mocnostmi spoj. a sdruženými. Dle všech těchto smluv

(mírových i menšinových) přejímá stát k ochraně zavázaný vůči příslušníkům které koliv rasy,

a) pokud jsou obyvateli státu: povinnost poskytnouti jim úplnou a naprostou ochranu života a svobody (srov. čl. 63, I., mír. sml. St. Germ.; čl. 55, I., trian., čl. 50, I., neuillské, čl. 38 laussan., čl. 2, I., malé sml. St. Germ. a korresp. články smluv s Pol., Rum., Jugosl. a Řeckem);

b) pokud jsou státními občany: povinnost zaručiti jim rovnost před zákonem a požívání stejných práv obč. a polit. (čl. 66, I., mír. sml. St. Germ., čl. 58, I., trian., čl. 53, I., neuillské, čl. 7, I., malé sml. St. Germ. a korresp. články úmluv s Pol., Rum., Jugosl. a Řeckem).

Podobné závazky k ochraně ras převzaly některé státy deklaracemi učiněnými vůči Společnosti Národů (na př. Albanie deklarací z 2. X. 1921) a individuálními smlouvami (na př. Gdaňsk smlouvou s Polskem z 9. XI. 1920).

Ani mezinárodní smlouvy (resp. deklarace) ani zákonná ustanovení na základě nich vydaná (u nás v úst. list. v § 106, 128, 130) nepodávají však vymezení pojmu rasa a rovněž neurčují rozdíl mezi menšinou rasovou a ethnickou.

Literatura.

Eleutheropulos: „Soziologie“, 1923; Gumpłowicz: „Der Rassenkampf“, 1882; Le Fur: „Races, nationalités, états“, 1922; Lucien-Brun: „Le problème des minorités“, 1923; Matiegka: „Všeobecná nauka o plemenech“, 1929; Vaccaro: „Le basi del diritto e dello stato“, 1893; srov. též Ottův Slovník naučný, VI., str. 792 n.

Bohuš Tomsa.

Reálky

viz Školství.

Receptce.

Povšechně rozumí se r-í do jisté míry aspoň vědomé převzetí určitého práva (jeho obsahu) z jednoho právního řádu do jiného, při čemž možno pojmu právního řádu rozuměti ve smyslu velmi širokém a neurčitém, asi jako synonymu „právních poměrů“. Podobně, jako pojem právní kontinuity (viz heslo Kontinuita právní) chápán jest zde i pojem r. ve smyslu historicko-právním. Historicko-právní, tedy konkrétní či obsahové hledisko převládá tu tou měrou, že r-í jako takovou rozumí se